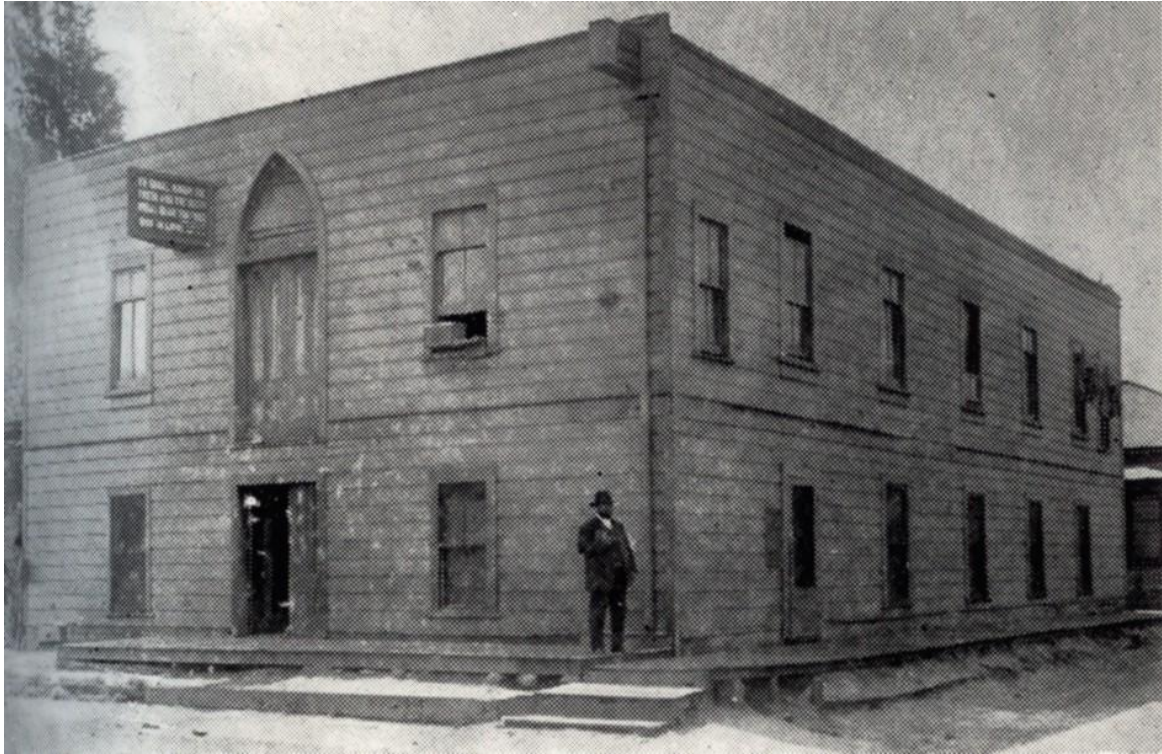

Pinkstersamenkomsten

in

Azusa Street

**Jos Quak
Inleiding Pentecostalisme
2005**

1. Inleiding

Walter J. Hollenweger beschouwt de zwarte heiligingsprediker en zoon van twee ex-slaven William Joseph Seymour (1870-1922) als de stichter van de wereldwijde pinksterbeweging¹. Vanaf 1906 leidde Seymour de samenkomsten in het gebouw aan de Azusa² Street in een zwarte achterbuurt van Los Angeles. Drie jaar lang stroomden mensen van allerlei klassen, rassen, nationaliteiten en kerkelijke denominaties naar het vervallen kerkje om één of meerdere van de dagelijkse samenkomsten bij te wonen en deze niet zelden als een volstrekt veranderd mens te verlaten. Aan het einde van deze periode was de beweging in 50 landen verspreid³ en anno 2000 telt de wereld ruim 1/2 miljard pinkstergelovigen waarvan de overgrote meerderheid niet-westers is⁴.

Wat gebeurde er precies in de Azusa-Street-samenkomsten? Waarom had het gebeuren zo'n grote invloed op het leven van ontelbare bezoekers? En waarom spreken vele karakteristieken van deze samenkomst ook nu nog zoveel mensen aan? In dit werkstuk doe ik een poging om deze vragen te beantwoorden.

2. Het gebouw

13 en 14 april 1906 werd een opslagplaats voor bouw materiaal in de Azusa Street – een smerige, twee huizenblokken brede laan – gedeeltelijk gereinigd van rommel. Een aannemer had het gebouw, een leegstaande zwarte episcopale methodistenkerk, gebruikt als opslagplaats voor bouw materiaal en als stal voor vee en verhuurde haar vanaf dat moment aan de bidgroep van kleurlingen rond William J. Seymour. Planken op lege vaten en van rugleuningen ontdane stoelen werden rond een uit twee houten schoenenkisten bestaande preekstoel gegroepeerd. De ruimte tussen de stoelen en de preekstoel noemde men 'het altaar', de plaats waar men kon bidden voor een doorbraak⁵ in zake bekering, heiliging of (en dat was nieuw!) de doop met de Heilige Geest⁶.

Frank Bartleman, een ooggetuige, schrijft over een vroege samenkomst: “*Ze hadden net genoeg ruimte gemaakt tussen het vuil en de resten om enkele planken neer te leggen over lege vaten met net genoeg plaatsen voor zo'n dertig mensen, als ik het me goed herinner. Ze waren gerangschikt in een vierhoek, zodat men tegenover elkaar zat.*”⁷

Als eerste valt de armoedigheid van de ruimte op. In *The Apostolic Faith*, het blad van Azusa Street Mission, werd de ruimte vergeleken met de stal van Bethlehem⁸. Bartleman wees er op dat God juist in een dergelijke ruimte zijn glorie toont. De nederigheid van de ruimte komt overeen met de geest van nederigheid in de samenkomst, voor Bartleman een voorwaarde voor de werking van de Heilige Geest: “*Klaarblijkelijk had de Here uiteindelijk dit kleine gezelschap gevonden – zoals*

¹ Hollenweger, *Pentecostalism*: 18.

² In de taal van de Soshone Indianen betekent Azusa ‘gezegend wonder’ (Nelson, *For such a time as this*).

³ Nelson, *For such a time as this*: preface.

⁴ Burgess (ed.), *The International Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements*: 284-302.

⁵ Zoals in de heiligingsbeweging gebruikelijk was.

⁶ Nelson, *For such a time as this*: 56-64, 192-201; Martin, *The Life and Ministry of William J. Seymour*: 155-160.

⁷ Bartleman, *Opwekking in de Azusa Street*: 38.

⁸ *The Apostolic Faith* no. 3.

*altijd, buiten de gewone kerkdiensten – door wie hij zijn gang kon gaan.. Aan wat mensen waarderen werd weer eens voorbijgegaan en de Geest werd wederom geboren in een nederige “stal”, buiten de kerkelijke instellingen”*⁹.

Het tweede wat opvalt is de revolutionaire stoelenopstelling. Hollenweger treft deze opstelling ook aan in de Kimbanguistische kerk, één van de grootste Afrikaanse pinksterkerken van tegenwoordig, en noemt haar de “*oral participatory style*”¹⁰. Er is geen verhoogd podium, waar alles gebeurt. Alle stoelen staan op hetzelfde niveau, wat de principiële scheiding tussen voorganger en gemeente, spreker en luisteraars symbolisch opheft.

3. De bezoekers

De eerste bezoekers van het gebouw bestonden uit de kleine gebedsgroep van voornamelijk kleurlingen, mensen die om hun afwijkende denkbeelden over glossolalia, het spreken in (vreemde) talen, als teken van de doop met de Heilige Geest in conflict met hun kerken gekomen waren. In het huis van de Asberry's in Bonnie Brae Street hadden ze naar deze Geestesdoop gezocht en op de derde dag van een tiendaagse vasten hadden velen van hen het teken van deze doop, glossolalia, ontvangen. Eén van hen, Jennie Evans Moore, had het gevoel alsof er een “vat” in haar brak en het “water” als haar onbekende woorden uit haar mond vloeide. De volgende dag bevolkten zowel gekleurde als blanke mensen het huis en de tuin en moest men op zoek gaan naar een grotere ruimte.

14 april 1906, de dag voor Pasen, vond de eerste dienst in Azusa Street plaats en niet lang daarna bezochten honderden mensen de diensten. Velen moesten noodgedwongen buiten blijven en probeerden vanuit de open deur een glimp van de dienst op te vangen.

Al gauw was ook de pers ter plaatse. 17 april bezocht de eerste verslaggever van Los Angeles Daily Times een dienst. De volgende ochtend kopte de krant “*Weird Babel of Tongues*”. Zoals de titel al aangeeft ervoer de verslaggever de dienst als een chaotisch en wild heidens gebeuren¹¹.

In oktober dat jaar bezocht Charles Parham, de blanke prediker die Seymour in 1905 geleerd had dat glossolalia het teken van de doop met de Heilige Geest was, Azusa Street. Parham, die Seymour een jaar daarvoor vanuit de gang¹² zijn lessen had laten volgen, was verbijsterd over de menging van rassen die de samenkomsten kenmerkten. Als Ku-Klux-Klan sympathisant beschouwde hij interraciale diensten als zonde en bestempelde de gebeurtenissen in de samenkomst als animalisme¹³. In 1909 beaamde de uiterst rechtervleugel van de Lutherse kerk in Duitsland Parhams oordeel in de ‘Berlijnse verklaring’. De bakermat van de pinksterbeweging, het kosmopolitische Los Angeles was volgens hen “vergeven van het spiritisme” en de pinksterbeweging moest dus wel “van beneden” komen¹⁴. Azusa Street werd inderdaad geregeld bezocht door spiritisten die in de samenkomst, zo schrijft

---

⁹ Bartleman, *Opwekking in de Azusa Street*: 34,35.

¹⁰ D.w.z. dat de samenkomst niet aan van te voren vastgestelde regels gebonden is en iedere bezoeker tevens deelnemer is (Hollenweger, *Pentecostalism*: 23,24, 270,273).

¹¹ Martin, *The Life and Ministry of William J. Seymour*: 119-150, 165-169.

¹² Omdat blanken en zwarten niet gezamenlijk in een ruimte mochten zitten, zoals in vrijwel elke kerk in die tijd gebruikelijk was.

¹³ Nelson, *For such a time as this*: 31-37, 95-98, 208-212.

¹⁴ Zegwaart, *Pinksterkerken*: 21-23.

Seymour, het werk van de Heilige Geest probeerden te imiteren¹⁵. Nelson vermoedt echter vooral racistische motieven achter de kritiek van vele blanke christenen op Azusa Street en vind het opmerkelijk dat vroeg of laat alle blanken Azusa Street verlaten hebben om voor zichzelf te beginnen. Hij concludeert dat Seymours droom van een kerk voor zwart en blank voor hen te revolutionair was¹⁶.

Burgess vermoed dat de meeste mensen louter uit nieuwsgierigheid de samenkomsten bezochten. Ook kwamen velen om hun naam als prediker te vestigen. Toch waren er ook mensen die serieus naar een dieper geestelijk leven zochten¹⁷. The Apostolic Faith vermeld: *“The altars are filled with seekers. Sometimes the meetings go on all night. People are slain under the power of God and sanctified or rise up speaking in new tongues. In the meetings, you see the holy joy of the Lord in the countenances, and people are melted in the presence of the Lord, filled with His praise”*¹⁸. Boven de kerkzaal bevond zich een ruimte om in alle rust met deze zoekers te bidden. In The Apostolic Faith wordt deze ruimte de *“Pentecostal upper room”* genoemd, een verwijzing naar de zaal waar volgens de bijbel de uitstorting van de Heilige Geest plaatsvond¹⁹.

4. De voorganger

Tussen alle nieuwsgierigen, critici en zoekers bevond zich William Joseph Seymour en het was zijn taak ruimte te scheppen voor de Heilige Geest om de leiding over de samenkomst te nemen. Durham, de stichter van de Assemblies of God, noemde hem de zachtmoedigste man die hij ooit ontmoet heeft, en iemand die op zijn eigen kinderlijk eenvoudige wijze met God wandelt en praat²⁰.

Na de momenten van rechtvaardiging en heiliging²¹ die hij overeenkomstig de heiligingstraditie heeft ervaren, zocht Seymour naar de Doop met de Heilige Geest, die hij als een gave van Gods kracht aan een geheiligd mens beschouwde²². In de nacht van 12 april 1906, de derde nacht van de tiendaagse vasten in de Bonnie Brae Street, had Seymour het gevoel alsof er licht op hem viel. Goddelijke liefde vervulde hem en er werden genezende, bemoedigende woorden gesproken. Gaandeweg realiseerde hij zich dat ze uit zijn diepste innerlijk kwamen²³.

Rechtvaardiging, heiliging en doop met de Heilige Geest waren voor Seymour gaven die God schenkt aan mensen die daar voor open staan. Deze gaven worden nooit hun bezit. Mensen kunnen er altijd weer voor kiezen *“het bloed van Christus te verlaten”* en hun oude leven op te zoeken²⁴. Daarom hamerde Seymour voortdurend op de kruisiging van de oude mens: *“When we are crucified with Christ, we should not*

---

¹⁵ The Apostolic Faith no. 4.

¹⁶ Nelson schrijft in *‘For such a time as this’* over Azusa Street: 197 *“This meeting has been a melting time. The people are all melted together... made one lump, one bread, all one body in Christ Jesus. There is no Jew or Gentile, bond or free, in the Azusa Street Mission... He is no respecter of persons or places”*.

¹⁷ Burgess (ed.), *The International Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements*: 347.

¹⁸ The Apostolic Faith no. 5.

¹⁹ The Apostolic Faith no. 3.

²⁰ Nelson, *For such a time as this*: 56-64.

²¹ Volgens de Wesleyaanse heiligingsbeweging vergeeft God de zondaar bij de rechtvaardiging (het eerste genadewerk) en verwijderd Hij de wortel van de zonde bij de heiliging (het tweede genadewerk).

²² The Apostolic Faith, no. 1.

²³ Nelson, *For such a time as this*: 189-192.

²⁴ The Apostolic Faith no. 3.

*come down and live for self again, but stay on the cross. A constant death to self is the way to follow our Master..*²⁵ *“Don't ever think because you have been sanctified and the old man crucified that there is no danger of him getting up. He will get up if you do not live in the Word and let the Blood flow. But if you remain in the Word, you will remain on the cross..”*²⁶ *“You who are baptized with the Holy Ghost must die daily that Christ may abide in you.”*²⁷ *“The cause of so many losing the anointing of the Spirit is that they neglect to mortify and crucify self..”*²⁸

Vanuit deze overtuiging leidde Seymour op zijn zitplaats achter de uit schoenendozen gefabriceerde preekstoel de dagelijkse diensten in Azusa Street. Zijn prediking maakte van deze diensten maar een beperkt deel uit. Volgens Martin preekte hij niet lang of vaak, maar liet hij de dingen Gods weg gaan. Hij citeert A.G. Osterberg volgens wie Seymour langzaam en vlak sprak en dus beslist geen goede prediker was. Wat de mensen aansprak was zijn eenvoud en het feit dat hij de taal van de ongeschoolde klasse sprak. Hij haalt William Manley aan, volgens wie Seymour elk ruw woord vermeed, niemand veroordeelde en zijn boodschap met overtuiging uitsprak.²⁹ Ook citeert hij Sizelove die verhaalt dat Seymour, als iemand te luidruchtig werden, op zijn schouder tikte en *“Brother, that is the flesh”* riep³⁰. Kruis en Pinksteren waren voor Seymour onlosmakelijk verbonden. In 1921, tijdens zijn laatste reis door Amerika, had hij een favoriet lied waarvan het laatste couplet luidde:

*Oh, the Cross has wondrous glory! Oft I've proved this to be true;
When I'm in the way so narrow, I can see a pathway through;
And how sweetly Jesus whispers: Take the Cross, thou need'st not fear,
For I've tried the way before thee, and the glory lingers near*³¹.

5. De samenkomst

In het blad Heritage worden de gebeurtenissen van een donderdag in 1908 in Azusa Street beschreven. Zowel 's ochtends, 's middags als 's avonds vond een samenkomst plaats en de diensten duurden zo lang dat ze in elkaar overvloedden³². Er werden liederen gezongen en soms voortdurend herhaald, mensen baden geknield en er werden brieven voorgelezen van zendelingen en predikers uit verschillende delen van de wereld. Ook klonken getuigenissen en werd er gepreekt, in dit geval over de onverbreekelijke band tussen het Kruis en Pinksteren.

Naast deze 'gewone elementen' noemt de ooggetuige het gemeenschappelijke “zingen in de Geest”, wat hij ervoer als *“a harmony with never a harsh note, a praise in the unity of the Spirit until we are all broken up and lifted into the heavenlies”*³³. In The Apostolic Faith wordt dit verschijnsel beschreven als spontaan door de inspiratie van

²⁵ The Apostolic Faith no. 2.

²⁶ The Apostolic Faith no. 5.

²⁷ The Apostolic Faith no. 3.

²⁸ The Apostolic Faith no. 12.

²⁹ Martin, *The Life and Ministry of William J. Seymour*: 184-186.

³⁰ Martin, *The Life and Ministry of William J. Seymour*: 186-197. Volgens Sizelove gebeurde het wel eens dat Seymour als hij in de bovenkamer met mensen bad en beneden de dienst te onstuimig werd op de vloer stampte en “hey, hah” riep om hen tot de orde te roepen.

³¹ Nelson, *For such a time as this*.

³² Zie The Apostolic Faith no. 3: *“Here you find a mighty pentecostal revival going on from ten o'clock in the morning till about twelve at night”*.

³³ Heritage, fall 1982, *A Typical Day at Azusa Street*.

de Heilige Geest ontstane hemelse muziek, als engelenkoren³⁴. In *The Weekly Evangel* beschrijft br. Orwig, een bezoeker uit 1906, deze zang als iets wat zijn hele wezen heeft doen huiveren. Orwig geloofde dat niets in Azusa zoveel indruk op mensen gemaakt heeft als deze plotseling ontstane liederen.³⁵

The Pentecostal Evangel noemt ook genezingen van zieken en uitdrijving van demonische geesten. Toch was de aanbidding van God volgens de ooggetuige het centrale gegeven in de samenkomst.³⁶ Opmerkelijk is dat in geen van de drie verslagen over tongentaal gesproken wordt. Ook Bartleman noemt slechts het zingen in de Geest. Uit *The Apostolic Faith* blijkt echter dat er in de samenkomsten regelmatig in bestaande vreemde talen gesproken werd. Xenolalia noemt Hollenweger dit verschijnsel, spreken van een vreemde taal zonder deze geleerd te hebben.³⁷ Volgens *The Apostolic Faith* stelt deze gave mensen in staat de zendingsofdracht te vervullen en elk mens voor Christus zijn duizendjarige rijk komt vestigen de blijde boodschap te brengen³⁸.

Wat onderscheidde de samenkomsten van Azusa Street van gebruikelijke kerkelijke erediensten? Br. Fisher: *“We have no planned program, nor are we afraid of anarchy of crooked spirits. God the Holy Spirit is able to control and protect His own work. If strange manifestations come, trust the Holy Spirit, keep in prayer, and you will see the word of wisdom go forth, a rebuke, an exhortation that will close the door on the enemy.. God can use any member of the body, and often gives the more abundant honor to the weaker members.”*³⁹ Ook Bartleman beschreef deze “Holy Ghost meetings”, zoals Seymour ze noemde⁴⁰ als een spontaan gebeuren: *“De samenkomsten begonnen vanzelf; spontaan met getuigenis, lof en aanbidding.. Er werden geen onderwerpen of preken vóór de tijd aangekondigd en er waren geen speciale sprekers voor een speciaal uur. Niemand wist wat er zou komen, wat God zou gaan doen.. Wij wilden van God horen, door wie Hij ook mocht spreken.. Iemand kon aan het spreken zijn. Plotseling gebeurde het dan dat de Geest op de gemeente viel. God deed Zelf de uitnodiging om naar het altaar te komen. In het hele gebouw vielen mensen neer alsof ze in een oorlog waren neergeslagen..”*⁴¹

Uit deze verslagen blijkt het primaat van de Heilige Geest in Azusa. De hele samenkomst en alle geestesgaven kun je beschouwen als manifestaties van de Heilige Geest. De enige taak van de mens bestaat er in een zuiver kanaal te vormen, de Geest de gelegenheid te geven zich vrij uit te spreken, te zingen, te handelen. Zo gauw zij zichzelf laten gelden, zelf in tongen gaan zingen, zelf bidden of spreken, zelf denken de volledige waarheid te hebben, doven zij de Geest en verdwijnt Zijn kracht. Vandaar ook het grote belang van het ‘altaar’, een plek waar mensen alles wat ze hebben, zijn, willen aan God kunnen geven en daardoor plaats voor de Heilige Geest kunnen maken. Alles wat de aandacht op individuele mensen vestigt werd in Azusa Street als vieselijk bestempeld. Zelfs iets onschuldigs als collecteren werd nagelaten. In het

---

³⁴ *The Apostolic Faith* no 1.

³⁵ *The Weekly Evangel*, 18 march 1916, *My First Visit to the Azusa Street Pentecostal Mission*.

³⁶ *The Pentecostal Evangel*, april 1966, *Memories of Azusa Street Mission*.

³⁷ Hollenweger, *Pentecostalism*: 21.

³⁸ *The Apostolic Faith* no 1 en 4.

³⁹ Heritage, fall 1982, *A Typical Day at Azusa Street*.

⁴⁰ Martin, *The Life and Ministry of William J. Seymour*: 186-194.

⁴¹ Bartleman, *Opwekking in de Azusa Street*: 48-50.

gebouw stond een bus met het opschrift “*Settle with the Lord*” waarin mensen vrijwillig hun gaven konden deponeren⁴².

Behalve de Heilige Geest was ook liefde een sleutelwoord voor Azusa Street. In navolging van John Wesley⁴³ beschouwde Seymour heiliging als “*perfect love in our hearts*”⁴⁴. Deze liefde manifesteerde zich in de eerste plaats in de samenkomst. Pinksteren betekent volgens Seymour meer liefde en eenheid. Andersom betekent liefde en eenheid meer Pinksterkracht. Geestesgaven als glossolalia en genezing van ziekten zijn tekenen van liefde⁴⁵ en zullen zonder liefde verdwijnen⁴⁶. Als ze zich in het laatste geval toch manifesteren, zijn ze geen bewijs van de Geestesdoop. Seymour: “*Uw leven moet gelijk op gaan met de vruchten van de Geest. Als u boos wordt of kwaad spreekt, of roddelt, dan maakt het mij niet uit hoeveel tongen u hebt, maar dan hebt u niet de doop met de Heilige Geest*”⁴⁷. Seymour zag de duivel in de eerste plaats als iemand die de mensen van God verdeeld en het God daardoor onmogelijk maakt te werken. God wil in de hele gemeenschap, blank of zwart, man of vrouw, jong of oud, eenvoudig of geleerd, werken. Wie één lid pijn doet - en juist het minste lid is het meeste - doet het hele lichaam pijn en helpt de duivel Gods werk af te breken⁴⁸. Op deze gedachte van de gemeente als lichaam baseerde Seymour zijn pleidooi voor rassenmenging. Ook behoeft ze hem voor fundamentalisme en sektarisme. In *The Apostolic Faith* schrijft hij: “*if you get to preaching against churches, you will find that sweet spirit of Christ.. is lacking and a harsh judging spirit takes place.. All these denominations are our brethren..*”⁴⁹.

Aan de ene kant was er in Azusa Street slechts sprake van de Heilige Geest waarvoor al wat menselijk is moest wijken, aan de andere kant had elk mens er - door de liefde - een onvervangbare waarde. In Seymours uitspraak dat liefde Gods eigen wezen is, dat Hij in mensen plant wordt deze paradox een wonderlijke eenheid⁵⁰.

6. Conclusies

In 1908 trouwde Seymour met Jenny Moore, een zwarte evangeliste, wat de verontwaardiging opwekte van een deel van zijn gemeenschap⁵¹. De secretaresse van Azusa Street Mission nam de adressen voor het blad *The Apostolic Faith* mee en beroofde Seymour hiermee van zijn internationale contacten. Azusa Street, al verlaten van de blanken in Los Angeles, werd weer een uit een twintigtal kleurlingen bestaand groepje. Veertien jaar later stierf Seymour aan een hartaanval en negen jaar daarna werd het gebouw afgebroken. In 1938 werd de plek waar het gebouw stond een parkeerplaats⁵². De Pinksterbeweging was inmiddels een aparte kerk geworden

---

⁴² Martin, *The Life and Ministry of William J. Seymour*: 186-194.

⁴³ De 18^e eeuwse stichter van het Methodisme, waarvan de heiligingsbeweging, de traditie waarin Seymour staat, een vernieuwingsbeweging is.

⁴⁴ *The Apostolic Faith* no 13.

⁴⁵ *The Apostolic Faith* leert dat heiliging en genezing onlosmakelijk verbonden zijn. De nieuwe ziel is zondeloos en het nieuwe lichaam zonder ziekte. Zowel heiliging als genezing hebben met liefde te maken.

⁴⁶ Nelson, *For such a time of this*: 201-208.

⁴⁷ Van der Laan, *De spade regen*: 44.

⁴⁸ *The Apostolic Faith* no 3 en 5.

⁴⁹ *The Apostolic Faith* no 5.

⁵⁰ *The Apostolic Faith* no 3.

⁵¹ Omdat het duizendjarige rijk spoedig aan zal breken, mogen gelovigen volgens hen niet meer trouwen.

⁵² Nelson, *For Such a time as this*: 37-45.

en zoals alle kerken, gesplitst in blanke en zwarte gemeenschappen. De leer over de Heilige Geest en de glossolalia had Seymours droom van christelijke liefde en éénheid veelal vervangen. En uiteindelijk is de Pinksterbeweging in Europa en Noord Amerika een aparte evangelische religie voor middenklassers geworden⁵³

Toch is Seymours invloed niet verdwenen. De Pinksterbeweging is vooral in het Zuiden gigantisch gegroeid en juist daar herkent Hollenweger de “*oral participatory style*” die Azusa kenmerkte. In het Zuiden is de Pinksterbeweging een typische volksbeweging, een beweging die aansluit bij en ruimte laat voor de ‘gewone mens’. Ook in Azusa was er ruimte voor elk mens. Jong en oud, man en vrouw, blank en zwart, ieder zat er door elkaar. Nieuwsgierigheid en eerbied voor God, lawaai en gebed, het alledaagse en het heilige, alles was er te vinden.

Mijns inziens vormde de laagdrempeligheid van Azusa Street een paradoxale eenheid met Seymours radicale nadruk op het Kruis en de dood van de oude mens. Dit spanningsveld tussen Gods liefde en de zelfovergave van de mens, behoedde Azusa zowel voor ‘kloosterachtige’ strengheid als voor ‘wereldse’ oppervlakkigheid. De nadruk op het Kruis verbond haar met de historische kerken en de boodschap van Gods liefde verwijderde elke barrière met de ‘man van de straat’. Tenslotte behoede de paradox zelf haar voor de fundamentalistische gedachte zelf de Waarheid te bezitten. Azusa is hierin nog steeds een uitdaging voor de pinksterbeweging in het bijzonder en het christendom in het algemeen.

Literatuur

BOEKEN

1. Frank Bartleman, *How “Pentecost” came to Los Angeles*, vert. Gazon uitgeverij, Den Haag, 1925.
2. Stanley M Burgess (editor), *The New International Dictionary of Pentecostal and Charismatic movements (revised and expanded edition)*, Zondervan, 2002: *Azusa Street revival*.
3. Douglas J. Nelson, *For such a time as this (The story of Bishop William J. Seymour and the Azusa Street Revival)*, Birmingham, 1981.
4. Walter J Hollenweger, *Pentecostalism (Origins and Developments Worldwide)*, Pedbody, 1997, 18-24, 269-287.
5. Dr. C. van der Laan, *De spade regen (geboorte en groei van de pinksterbeweging in Nederland)*, 1907-1930, Kampen, 1989, 42-45.
6. Larry Martin, *The Life and Ministry of William J. Seymour (and a History of the Azusa Street Revival)*, Joplin, 1999.
7. Huib Zegwaart, *Pinksterkerken (Geschiedenis en verschijningsvormen van het Pentecostalisme)*, Kampen, 2003, 15-25.

ARTIKELEN EN WEBSITES

1. A Typical Day at Azusa Street, in: *Heritage* (Fall 1982), 2, 3, 6.
2. Azusa Street Revival: The Apostolic Faith, Nr 1 t/m 13, http://www.sendrevival.com/history/azusa_street
3. Memories of Azusa Street Mission, in: *The Pentecostal Evangel* (April 1966), 7.
4. My First Visit to the Azuzu Street Pentecostal Mission, in: *The Weekly Evangel* (18 March 1916), 4, 5.

---

⁵³ Volgens Hollenweger is de blanke Pinksterbeweging een kerkelijke bureaucratie geworden met een evangelische theologie plus een leer over de Geestesdoop (Hollenweger, *Pentecostalism*: 19).